

**Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi
valtion audiovisuaalisesta keskuksesta annetun lain kumoamisesta**

Eduskunta on 7 päivänä toukokuuta 1993 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 45.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvoteleva virkamies Jukka Lienes ja vanhempi hallitussihteeri Marja-Riitta Pönkä opetusministeriöstä, yli-insinööri Ella Kiesi opetushallituksesta, vt. johtaja Leila Vesanen valtion audiovisuaalisesta keskuksesta, pääjohtaja Reino Paasilinna Oy Yleisradio Ab:stä, vararehtori Paavo Uronen Teknillisestä korkeakoulusta ja palkkasihteeri Pirkko Hirvelä Valtion ammattiliitosta.

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi valtion audiovisuaalisesta keskuksesta annettu laki. Tarkoituksena on luopua sellaisen erillisen valtion laitoksen ylläpitämisestä, joka päätehtävänä hankkii ja välittää opetushallituksen toimialaan kuuluville oppilaitoksille audiovisuaalista materiaalia. Osa av-keskuksen tuotanto- ja välitystoiminnasta on tarkoitus siirtää opetushallituksen oppimateriaalitoimintojen yhteyteen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

Valiokunnan kannanotot. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esityksen perusteluista ei riittävästi selviä se, miten oppimateriaalitoiminnot aiotaan valtion audiovisuaalisen keskuksen lakkauttamisen jälkeen käytännössä järjestää. *Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin oppimateriaalitoimintojen järjestämiseksi nykyistä tehokkaammin kaikkien koulutusmuotojen osalta ja samalla luodaan mahdollisuudet kehittää oppimateriaalitoimintoja siten, että ne edistävät koulutuksen laadun ja opetuksen kehittämistä asetettujen koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti.*

Hyväksyessään lakiehdotuksen valiokunta

korostaa erityisesti sitä, että oppimateriaalitoimintojen uudelleenjärjestämisellä pyritään koulutuksen laadun ja palveluiden kehittämiseen. Oppimateriaalitoiminnot tulee järjestää siten, että hyödynnetään alan paras asiantuntemus, lisätään yhteistyötä eri oppimateriaalin tuottajien ja välittäjien kesken niin, että samalla vältetään tarpeettomilta päällekkäisyyksiltä ja puretaan nykyiset päällekkäisyydet, sekä että alan kehittämislle luodaan riittävät edellytykset.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että maamme olosuhteissa ei kaikkien alojen oppimateriaalituotanto jatkossakaan ole mahdollista ilman valtion rahoitusta. Valiokunta korostaa sitä, että julkisen rahoituksen tarve on huomioitava valtion talousarviossa siten, että esimerkiksi erityisryhmille tarkoitetun vähäliikkisen oppimateriaalin tuotanto turvataan. Julkista rahoitusta on tarpeen kanavoida myös sellaisten oppimateriaalien tuotantoon ja jakeluun, joilla luodaan edellytykset uusien opetusvälineiden ja oppimateriaalien käyttöönotolle.

Valiokunta toteaa hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen, että Yleisradiolla on erityisensä opetusohjelmien tuottajana. Sillä on hyvä tekninen kapasiteetti ja runsas kuva- ja äänimateriaali sekä oma jokaiseen oppilaitokseen ja kotiin ulottuva lähetysverkko. Sen vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että Yleisradion mahdollisuudet audiovisuaalisen materiaalin toimittamisessa oppilaitoksille ja kansalaisille yleensä pyritään hyödyntämään.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kuntien vaikea taloudellinen tilanne on ollut omiaan vaikeuttamaan kuntien oppimateriaalipalvelujen kehittämistä. Oppimateriaalikeskusten toimintaedellytysten parantaminen on kuitenkin välttämätöntä, jotta opetuksen palvelut voidaan alueellisesti turvata.

Audiovisuaalisen keskuksen lakkauttamisen aiheuttamien henkilöstövaikutusten osalta hallituksen esityksessä todetaan, että pyrkimyksenä on sijoittaa av-keskuksen henkilökuntaa muual-

la mahdollisesti vapautuviin vastaaviin tehtäviin. Valiokunta pitää tärkeänä, että mahdollisuuksien mukaan henkilöstön uudelleensijoittumista edistetään.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1993

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouppila, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Ala-Harja, Aula, von Bell, Gustafsson, Lehtinen, M. Pietikäinen

(osittain), Pykäläinen, Rätty, Tykkyläinen ja Virrankoski sekä varajäsenet Alaranta, Kaarilahti, A. Ojala, Puhakka ja Seivästö.

Vastalause

Hallitus on jo aikaisemmin suuntautunut valtion audiovisuaalisen keskuksen lakkauttamiseen myöntämällä sille tarpeisiin nähden liian vähäiset määrärahat. Keskuksen toimintaa ei näin ollen ole riittävässä määrin pystytty kehittämään.

Toiminta esitetään nyt lakkautettavaksi. Sen tilalle ei kuitenkaan ole esitetty mitään selkeätä, tehokasta ja päällekkäisyyksistä vapaata järjestelyä. Eduskunnan vuoden 1993 talousarvion yhteydessä hyväksymää pontta ei ole toteutettu. Sekä hallitukselta että sivistysvaliokunnalta on jäänyt selvittämättä, "miten audiovisuaalinen oppimateriaali tulevaisuudessa tehokkaimmin ja tarkoituksenmukaisimmin hoidetaan esimerkiksi suunniteltua laajemmalla yhteistoiminnalla ja saavutetaanko valtion audiovisuaalisen keskuksen lakkauttamisella kustannushyötyä".

Valtakunnalliset koulutuspoliittiset tavoitteet asettavat oppimateriaalitoimintojen kehittämiseksi aivan uusia vaatimuksia. Tavoitteena on, että oppimateriaalitoiminnot otetaan yhtenä alueena huomioon koulutuspoliittisessa kehittämistoiminnassa ja päätöksenteossa kaikkien koulutusmuotojen osalta.

On perusteltua yhtyä opetusministeriön asettaman valtion oppimateriaalitoimintojen työryhmän (1992:23) ehdotukseen, jonka mukaan oppimateriaalitoiminnot keskitettäisiin opetus-

hallitukseen ja Oy Yleisradio Ab:hen. Sen vuoksi ehdotamme,

1) että mietinnön perustelujen 6. kappaleeseen hyväksyttäisiin näin kuuluva lisäys:

"Valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimiin oppimateriaalitoimintojen kehittämiseksi niin, että ne keskitetään opetushallitukseen ja Oy Yleisradio Ab:hen."

Oppimateriaalitoiminnot tulee järjestää siten, että tehtäviä hoidetaan sellaisissa organisaatioissa, joilla on alan paras asiantuntemus, ja että niiden kehittämiseksi luodaan riittävät edellytykset.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä koulutuksen laadulle ja opetuksen kehittämiseksi asetettuihin koulutuspoliittisiin tavoitteisiin. Samalla on todettava, että Yleisradiolla on tänä päivänä erityisasema Suomessa opetusohjelmien tuottajana ja jakelijana.

Yleisradion hallussa ovat maan laajamittaisimmat arkistot, kansainväliset yhteydet ja sillä on hallussaan myös oma jokaiseen oppilaitokseen ja talouteen ulottuva lähetysverkko. Oppimateriaalia voidaan toimittaa käyttäjille verkon kautta myös osoitteellisenä.

Teknisen kapasiteettinsa ja hallussaan olevan runsaan kuva- ja äänimateriaalin ansiosta Yleisradiolla on erittäin hyvät edellytykset lähteä mukaan myös uusien tuotteiden kehittämiseen, kuten multimediaan pohjautuvien opetusohjelmatalienteiden tuotantoon (CD-ROM, CDI, kuvalevyt). Yleisradion radio- ja televisioinstituutti voi tarjota korkeatasoista av-koulutusta.

Maamme olosuhteissa ei kaikkien alojen oppimateriaalituotanto ole jatkossakaan mahdollista ilman valtion rahoitusta. Sen vuoksi ehdotamme,

2) että mietinnön perustelujen 8. kappaleeseen hyväksyttäisiin näin kuuluva lisäys:

”Valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimiin, joilla turvataan kaikkien alojen oppimateriaalituotannon rahoitus ja luodaan edellytykset oppimateriaalien kehittämiseksi.”

Hallitus toteaa lakiesityksessään, että av-keskuksen henkilökunta joudutaan irtisanomaan. On kysymys 25 työntekijän tulevaisuudesta ja heidän asiantuntemuksestaan. Mielestämme valtion on kannettava huolta perustuslain edellyttämästä työn oikeuden turvaamisesta ja panostettava henkilöstön uudelleen sijoittamiseen niin, että heidän asiantuntemuksensa käytetään mahdollisuuksien mukaan hyväksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

3) että mietinnön perustelujen 11. kappaleen viimeinen virke hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin, joilla turvataan av-keskuksen henkilöstön uudelleensijoitus.”

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1993

Heli Astala
Aarno von Bell

Marja-Liisa Tykkyläinen
Arja Ojala

Jukka Gustafsson
Tuija Maaret Pykäläinen

